

Grundläggande granskning 2019

Norrtåg AB

April 2020

Per Stålberg, certifierad kommunal revisor

Innehållsförteckning

Sammanfattning	2
1. Inledning	3
1.1 Bakgrund	3
1.2 Syfte, revisionsfråga och kontrollområden	3
1.3 Revisionskriterier	3
1.4 Avgränsning	4
1.5 Metod	4
2. Iakttagelser och bedömningar	5
2.1 Bolagets uppdrag	5
2.2 Bolagsstyrelsens styrning, kontroll och åtgärder	5
2.3 Måluppfyllelse	7
3. Avslutning	9
3.1 Sammantagen revisionell bedömning	9
3.2 Rekommendationer	9

Sammanfattning

På uppdrag av lekmannarevisorerna i Norrtåg AB har PwC genomfört en grundläggande granskning av bolaget för år 2019. Lekmannarevisorernas uppdrag regleras i kommunallagen, aktiebolagslagen och god revisionssed inom kommunal verksamhet. Granskningen har fokuserat på följande områden:

- Bolagsstyrelsens styrning, kontroll och åtgärder
- Måluppfyllelsen för verksamheten
- Måluppfyllelse för ekonomin

Utifrån genomförd granskning görs en sammantagen bedömning att bolagsstyrelsens förvaltning under 2019 skett på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt samt med tillräcklig intern kontroll.

Underlag för revisionell bedömning redovisas i följande avsnitt.

För att utveckla granskningsområdet bör följande rekommendation prioriteras:

- Bolagets styrelse formulerar målindikatorer för att pröva om verksamheten har bedrivits på ett resurseffektivt sätt

1. Inledning

1.1 Bakgrund

Av kommunallagen och god revisionssed följer att revisionen årligen ska granska alla styrelser och nämnder, vilket även innefattar kommunal verksamhet som bedrivs i aktiebolagsform.

Bolagets styrelse ska förvalta och genomföra verksamheten i enlighet med ägardirektiv, lagar och föreskrifter. För att fullgöra uppdraget måste verkställande organ bygga upp system och verktyg för ledning, styrning, uppföljning, kontroll och rapportering samt säkerställa att dessa verktyg tillämpas på avsett sätt. En bristfällig styrning och kontroll kan riskera att verksamheten inte bedrivs och utvecklas på avsett sätt.

Revisionsobjekt i granskningen är styrelsen i Norrtåg AB.

1.2 Syfte, revisionsfråga och kontrollområden

Lekmannarevisorernas uppdrag regleras i aktiebolagslagen kapitel 10 och kommunallagen kapitel 12. Syftet med den översiktliga granskningen är att ge lekmannarevisionen ett underlag till uttalande i årlig granskningsrapport. Följande övergripande revisionsfråga ska besvaras:

Har bolagsstyrelsens förvaltning skett på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt samt med tillräcklig intern kontroll?

Granskningen omfattar följande områden:

1. Styrning, kontroll och åtgärder: översiktlig nivå
2. Måluppfyllelse för verksamheten.
3. Måluppfyllelse för ekonomin.

Kontrollområde 1 utgör underlag för att pröva om den interna kontrollen är tillräcklig. Övriga områden bildar underlag för om bedöma om förvaltningen skett på ett ändamålsenligt (kontroll nr: 2) och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt (3).

1.3 Revisionskriterier

Följande revisionskriterier används i granskningen:

- Aktiebolagslagen 8:4
- Ägardirektiv och bolagsordning för Norrtåg AB
- Bolagsinterna styrdokument i form av budget och verksamhetsplan eller motsvarande för år 2019.
- I övrigt se syfte och kontrollområden

1.4 Avgränsning

I tid avgränsas granskningen i huvudsak till år 2019. I övrigt se syfte och kontrollområden.

1.5 Metod

Granskningen sker genom protokollsanalys av bolagsstyrelsens styrning och kontroll av tilldelade uppdrag/ansvarsområden. Därutöver har det i december 2019 genomförts en träff med företrädare för styrelsen och verkställande ledning.

Revisionell bedömning av respektive granskningsområde/revisionsfråga sker utifrån en tregradig skala: ja - uppfyllt (grön), delvis (gul), nej - ej uppfyllt (röd).

2. Iakttagelser och bedömningar

2.1 Bolagets uppdrag

Iakttagelser

Syftet med kommunal verksamhet är att tillhandahålla nyttigheter till dess medborgare. Enligt kommunallagen kan kommuner, kommunalförbund och regioner överlämna vården av dess angelägenheter till ett aktiebolag. Samtliga aktier i Norrtåg ägs direkt eller indirekt av regioner eller kommunalförbund.

Ägarnas uppdrag till bolaget regleras i bolagsordning och ägardirektiv. Gällande styrdokument är behandlade av årsstämman 2017-06-09. I bolagets uppdrag ingår följande:

- Planera, samordna och upphandla persontrafik med tåg.
- Bolaget ska erbjuda regionens invånare persontrafik med tåg. Trafiken ska kännetecknas av attraktivitet, hög tillgänglighet och standard samt hög kundtillfredsställelse. Trafiken som erbjuds ska även vara rationell och effektiv.
- Trafikutbudet ska, i dialog med ägarna, samordnas med den övriga interregionala trafiken.
- Persontrafiken ska bedrivas inom och i anslutning till de fyra nordligaste länen. Verksamheten ska bedrivas utan vinstsyfte.

I bolagsstyrelsens uppdrag ingår att verkställa det uppdrag till ägarna tilldelat bolaget. Av bolagsordningen framgår att styrelsen ska bestå av åtta ledamöter där varje delägare utser två ledamöter.

I ägardirektiv regleras även när bolaget ska inhämta ägarnas ställningstagande och vilken information som bolaget fortlöpande ska lämna till ägarna.

Bedömning

Styrdokumentet ger en tydlig bild vilket kommunalt ändamål som bolaget ska tillgodose. Förutom att tillhandahålla en effektiv persontrafik med tåg ska bolagets verksamhet även samordnas med annan kollektivtrafik inom de fyra nordligaste länen.

2.2 Bolagsstyrelsens styrning, kontroll och åtgärder

Iakttagelser

Bolaget har under kalenderår 2019 haft fyra styrelsemöten: februari, maj, september och december. Vid tre tillfällen har antalet medverkande ledamöter varit 7 till antalet, vid ett tillfälle 5 ledamöter. Antalet protokollsärenden har uppgått till 47.

Styrelsens övergripande styrning av bolagets verksamhet har under perioden framför allt kommit till uttryck i samband med godkännande av verksamhetsplan och budget. Verksamhetsplanen 2019 tar utgångspunkt från bolagets strategidokument för perioden

2018-2025. I planen återfinns målsatta indikatorer för respektive verksamhetsområde samt vilka aktiviteter som bolaget ska fokusera på det närmaste året. Antalet aktiviteter uppgår till 46 stycken.

Under året har styrelsen återkommande genomfört analys och bedömning av risker inom bolagets verksamhetsområden. Tillämpad rutin har även funnits under tidigare mandatperioder. Granskning av styrelsens riskanalyser visar följande:

- Riskbedömning kopplat till trafiksäkerhetssystemet ERTMS har ökat något under 2019. För övriga områden har riskbedömningen varit oförändrad.
- Störst riskvärden redovisar inom följande områden: *Minskad statlig finansiering* respektive *Förändrade kostnader för infrastruktur och ERTMS*

Bolagsstyrelsen har under 2019 haft ett antal fasta punkter i mötesdagordning där ledamöterna fått löpande information och uppföljning från bolagets verksamhet. Samlad rapportering har framför allt skett genom följande rapporter:

- Årsredovisning 2018
- Tertialrapporter 2019
- Kvalitetsrapporter per kvartal

Norrtåg tillhandahåller och hyr genom sina ägare fordon, där bolaget i sin tur hyr ut dessa fordon till operatör. Här noteras att styrelsen under året fått rapportering om pågående arbete för att säkerställa behov av tågfordon. I samråd med företrädare för respektive ägare/finansiärer har bolaget äskat och tilldelats tre extra fordon (fordonstyp Regina). Borgenär för dessa fordon är regionala ägare/finansiärer inom Norrbotten (1 fordon), Västerbotten (1) samt Västernorrland (1).

Av intervjuer framgår att samarbetet fungerar bra mellan bolaget och regionerna. Trafikutredningar föregår beslut om hyra av tillkommande fordon. Utredningarna behöver ske med lång framförhållning och redan nu är utredningen om fordonsbehov inlett inför planerad trafikstart på Norrbottenbanan mellan Umeå och Skellefteå år 2028. Det är en förankringsprocess mellan regionerna och Trafikverket där bolaget, på regionernas uppdrag, bidrar med expertkunskap på området.

Ett flertal olika kalkyler arbetades fram inför beslut att initiera byggandet av en multifunktionshall med möjlighet till hjulsvarvning och avisning. Det landade, efter förhandlingar, till slut i ett beslut att låta hyresvärden (INAB) för den befintliga depån i Umeå även uppföra denna anläggning i anslutning till befintlig depå. Det kommer enligt beräkningarna ge flera fördelar genom ett möjlighet till hjulsvarvning nattetid vilket minimerar trafikstörningar. Genom effektivare avisningsteknik, med varmluft/ånga istället för vatten, kommer tiden för avisning minskas från 4-5 timmar till ca 45 minuter.

Styrelsen har under granskningsperioden fått återkommande rapportering från byggande av multifunktionshall. Anläggningen kommer fullt ut tas i bruk i på sensommaren 2020.

I december har styrelsen fått en särskild uppföljning av verksamhetsplan och internkontrollplan för 2019. Av redovisningen framgår att en stor del av planlagda aktiviteter i verksamhetsplan har genomförts.

I övrigt noteras att styrelsen under året - i särskilt ärende - prövat om bolaget har bedrivits i enlighet med kommunalt ändamål och befogenheter som anges i bolagsordning.

Bedömning

Bolagets styrelsen kan i rimlig grad verifiera att den under 2019 har utövat styrning och kontroll över tilldelade uppdrag. Styrelsen bedöms även rimlig grad vidtagit åtgärder med anledning av lämnad rapportering. Styrning och kontroll bedöms vara såväl strukturerad som heltäckande.

2.3 Måluppfyllelse

lakttagelser

Måluppfyllelse för verksamheten:

Verksamhetsområde	Indikator	Måluppfyllelse	Kommentar till utfall
Resenär	1. Resandeutveckling: +2% 2. NKI Helhetsintryck: 90%	Grön	Resandeutveckling: +9% NKI: 84%
Utbud	1. Regularitet*: 95% 2. Punktlighet*: 92%	Grön	Regularitet: 96% Punktlighet: 97% * Trafikpåverkande händelser som operatör styr över
Varumärke	1. Känna till varumärke: 60% 2. Positivt inställd till varumärke: 60%	Gul	Känna till varumärke: 90% Positivt inställd: 39%

Jämförelse med föregående år visar att måluppfyllelse har förbättrats framför allt när det gäller indikatorerna resandeutveckling, punktlighet och regularitet.

Måluppfyllelse för ekonomin:

Verksamhetsområde	Indikator	Måluppfyllelse	Kommentar till utfall
Ekonomi i balans	Saknas	Grön	Redovisar ett nollresultat för 2019
God ekonomisk hushållning	Saknas	Grön	

I kommunallagen finns ett krav att kommunal verksamhet ska bedrivas med god ekonomisk hushållning. Verksamheten ska kännetecknas av ett effektivt resursutnyttjande. Inom verksamheten ska det finnas ett klart samband mellan å ena sidan *resursåtgång* (ekonomi) och å andra sidan *prestationer och effekter* (kvalitet).

Av sammanställningen ovan framgår att ett av bolagets målområden är att verksamheten ska kännetecknas av god ekonomisk hushållning. En brist är att bolagets styrelse inte formulerat målindikatorer för att mäta och pröva om bolaget efterlever god ekonomisk hushållning.

Exempel på indikatorer för resursåtgång kan vara följande:

- Kostnad per resande: Bolagets kostnader dividerat med antal resande
- Finansieringsgrad: Bolagets omsättning exkl. driftbidrag från ägarna dividerat med rörelsens intäkter

Granskning av utfall för ovan redovisade mätetal visar, enligt vår beräkning, att bolagets styckkostnad per resande 2019 (202 kr) har sjunkit med 6 kr i jämförelse med 2018. Bolagets förmåga att finansiera verksamheten utöver driftbidrag från ägarna har dock minskat till 55%. Motsvarande utfall var 58.6% (2018) och 62.7% (2017).

Bedömning

Bolagets resultat för 2019 bedöms i stort vara förenligt med fastställda mål för verksamhet och ekonomi.

För framtiden föreslås att styrelsen formulerar målindikatorer för att pröva om verksamheten har bedrivits på ett resurseffektivt sätt.

3. Avslutning

3.1 Sammantagen revisionell bedömning

Uppdrag	Kontrollområde	Bedömning
Intern kontroll	Bolagsstyrelsens styrning, kontroll och åtgärder	
Ändamålsenlighet	Måluppfyllelse för verksamheten	
Ekonomiskt tillfredsställande	Måluppfyllelse för ekonomin	

Utifrån genomförd granskning görs en sammantagen bedömning att bolagsstyrelsens förvaltning under granskningsperioden skett på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt samt med tillräcklig intern kontroll.

3.2 Rekommendationer

För att utveckla granskningsområdet lämnas följande rekommendation:

- Bolagets styrelse formulerar målindikatorer för att pröva om verksamheten har bedrivits på ett resurseffektivt sätt

April 2020

Per Stålberg, projektledare

Denna rapport har upprättats av Öhrlings PricewaterhouseCoopers AB (org nr 556029-6740) (PwC) på uppdrag av lekmannarevisorerna i Norrtåg AB enligt de villkor och under de förutsättningar som framgår av projektplan från 2019-09-02. PwC ansvarar inte utan särskilt åtagande, gentemot annan som tar del av och förlitar sig på hela eller delar av denna rapport.